

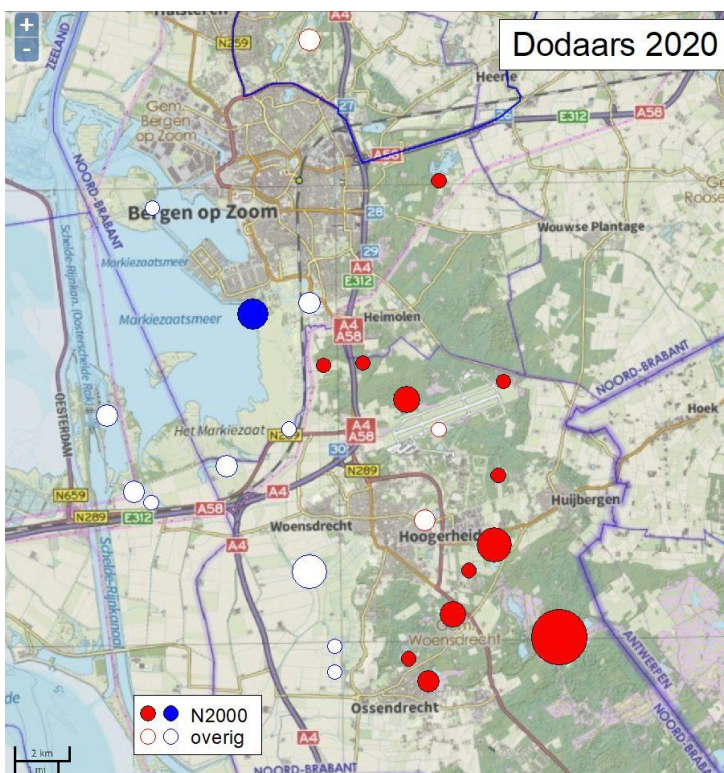

Onderzoek Geoorde Fuut en Dodaars in 2024

Tekst en foto's Hidde Bult

Het bestuur stelt voor om dit voorjaar met de VWG de Dodaars te tellen. Ook in 2020 zochten we van de BW. tot het Schelde-Rijnkanaal naar onze kleinste fuut. We toen vonden 60 territoria, waarvan aanvankelijk 33 in het Natura 2000-reservaat “De BW.” (Figuur 1). Omdat veel vennen in 2020 snel droogvielen, mislukten de meeste broedsels. Wellicht week een deel voor een vervolglegsel uit naar het Zeekleigebied waar het aantal paren geleidelijk wat toenam: [Dodaars 2020 Veerkracht](#).

Inmiddels hebben we de natste winters ooit achter de rug en veel vennen raakten (tijdelijk) gevuld. Zou dat tot herstel van de populatie op de BW. leiden?

Figuur 1. Territoria [Dodaars 2020 Veerkracht](#). Cirkels met rood liggen op de BW., cirkels met blauw liggen in de zeekleiregio. Gevulde symbolen zijn binnen de N2000 grenzen, open symbolen liggen erbuiten. De grootte reflecteert het aantal territoria, dat ook tabel 1 en 2 staat. In 2020 zaten alleen op de Vliegbasis Woensdrecht Geoorde Futen (geen stip).

Wil je meedoen?

De Dodaars en Geoorde Fuut vind je vaak op vogelrijke plekken! Bezoek een plas of ven uit tabel 3, liefst als er nog geen of weinig tellingen zijn ingevoerd. De Dodaars roept het meest in de vroege ochtend en late avond. De Geoorde Fuut kun je de hele dag opsporen. We zullen oefenbezoeken maken bij de Leemputten en het Klein Markiezaat.

Welke waarnemingen gebruiken?

Dodaars. Richtlijnen vind je op de Sovon site: [Dodaars broedvogeltellingen](#) en [Geoorde Fuut broedvogeltellingen](#). Elke waarneming in broedbiotoop telt mee, met nadruk op baltsende vogels (hoge triller, **vaak duet** tussen partners), paren in broedbiotoop (maken **onderling vaak ruzie**), bezoek aan nestplaats en paren met jongen. Kleine jongen vaak onopvallend, bedelroep van grotere jongen luid. Voor een territorium volstaat eenmaal zang tussen de datumgrenzen (5-4 t/m 5-7). Maar, om een idee over het broedsucces te krijgen, zijn meerdere bezoeken aangewezen. Het is belangrijk om ook nul-waarnemingen door te geven: plas bezocht, maar geen Dodaars waargenomen.

LET OP: Twee zingende vogels vlak bij elkaar **als duet van één paar** noteren (broedcode 5). Solitaire paren in onoverzichtelijk biotoop kunnen onopvallend zijn. Afspelen van baltsroep kan zinvol zijn. Neem je tijd en probeer alle paren te lokaliseren. Biotoopkeus zeer gevarieerd (inclusief bosvijver of zelfs gietwaterbassin, soms zeer kleine plasjes); denk dus niet te snel dat een broedgeval uitgesloten is. Mannetje kan jongen verzorgen terwijl het vrouwtje een nieuw legsel bebroedt.

Bij de Dodaars zijn de meest voorkomende broedcodes: 1. adult in broedhabitat; 2 balts/zang; 3 paar in broedhabitat; 5 baltsend paar of duetzang; 12 net uitgevlogen jongen; 14 ouder brengt voedsel.

Geoorde Fuut. Richtlijnen vind je op de Sovon site: [Geoorde Fuut broedvogeltellingen](#). Alle waarnemingen in broedbiotoop noteren, met nadruk op (baltsende) paren, nestbezoek (volg met kijker en wees attent op platformpjes die alleen voor paring bedoeld zijn) en paren met jongen. Overige waarnemingen in broedbiotoop eveneens noteren. Per locatie (bijvoorbeeld ven) hoogste broedcode noteren. Voor of vogels in broedhabitat zijn de datumgrenzen (-5 t/m 5-7), voor territorium-indicerend gedrag zijn de datumgrenzen 15-4 t/m 5-7.

LET OP: Soms tot enkele tientallen bijeen broedend en dan moeilijk te tellen. Langdurig observeren kan uitsluitel brengen maar in extreem geval is alleen totaalstelling van individuen mogelijk (totaal delen door 1,5 voor bepaling van het aantal paren). Verdeel het gebied dan in sectoren en voer de telling per sector uit (oppassen voor ondergedoken vogels, verplaatsingen, vogels in oevervegetatie). Pas op bij vogels met jongen: partners verdelen de jongen van hun nest en zwemmen soms ver uit elkaar.

Invoer via waarnemingen.nl

Dat kan in het veld op je GSM met iOBs, ObsMap of LiveAtlas. Thuis invoeren met PC of tablet op de website van waarnemingen.nl is gemakkelijk. Maar, als je dat lastig vindt, stuur zend dan een e-mail (zie verder). Dat geldt ook voor nulwaarnemingen (geen vogels present).

LET OP: bij waarneming.nl of LiveAtlas tellen **individuen**, terwijl wij **territoria (broedparen)** per ven/plas willen weten. Dat is één complicatie. De tweede complicatie is dat in de gebieden van waarneming.nl vaak meerdere vennen of plassen liggen. Dat vergt achteraf veel zoekwerk en kans op fouten. Voor de verwerking achteraf is het praktischer als je voor

een plas waar je meerdere broedparen aantreft slechts één stip invoert met het totaal aantal vogels, in plaatse van een stip voor elke vogel. Bij de notities / opmerkingen schrijf je het aantal territoria / paren en de broedcode. Daarom is het ook vaak handiger om pas aan het eind van je bezoek of thuis de definitieve stip te voeren.

Hier enkele voorbeelden.

- Slechts één baltsende vogel op een ven. Stip op juiste plek zetten (anders komt de vogel op de plek waar je invoert) en bij activiteit “balts / zang” aanvinken. Omdat het maar om één territorium gaat is achteraf geen verwarring mogelijk.
- Twee vogels op een ven: één stip zetten, aantal (2) en activiteit (broedpaar) invullen en bij opmerking “pr”, “1 paar” of “koppel” noteren. Als je dat laatste niet invult is achteraf nooit 100% duidelijk of er nu één of twee paren zaten.
- Vijf foeragerende vogels op een ven: zet één stip, voer aantal (5) en activiteit (broedpaar) in en noteer bij opmerkingen het aantal territoria (3 territoria: 2pr + individu).
- Vijf vogels op een ven: duetzang, 2 onzichtbaar baltsend en 1 foeragerend. Zet één stip, voer aantal in (5), activiteit (baltsend paar) en bij opmerkingen het aantal territoria (3 paar). Een foeragerende vogel is onvoldoende als extra paar als er een andere vogel balst, want het kunnen partners zijn.
- Een ouder voert vier pullen: één stip, aantal (5), activiteit (pas uitgevlogen jongen) invoeren en zet bij opmerking “ad met 4 jongen”.
- Je kunt meerdere vogels, elk met een verschillend gedrag, geslacht, kleed of leeftijd ook afzonderlijk op één stip invoeren in waarnemingen.nl, ObsMap of iObs als je even oefent. Maar, dat lukt niet als je invoert via LiveAtlas.

Melden per e-mail

- Stuur een e-mail met Dodaars of Geoorde Fuut in de kop/titel naar info@vwgboz.nl.
- Zet in het bericht: naam ven/plas, datum, tijd, aantal vogels, aantal territoria en gedrag/broedcode. Een voorbeeld: Natuurbouw Hogerwaardpolder midden, 01-05-2024, 10:09: Dodaars 5 vogels: 3 territoria (paar duet, 2 man zang en 1 foeragerend); Geoorde Fuut: 3 vogels (1 paar, 1 foeragerend).
- N.B. Nulwaarnemingen zijn ook belangrijk. Je bezoekt een ven, speelt eventueel geluid af, maar er komt geen reactie. Dat kan betekenen dat het ven bij voorbeeld verlaten is.
- De namen van de vennen staan in tabel 3 hieronder.

Voor zover ik weet is er geen kaart waarop de namen van alle plassen en vennen te vinden zijn. Topografische kaarten waarop de vennen staan vind je hier: [topotijdreis, 2023, BW](#). Hun naam staat er lang niet altijd bij, maar, als je met de cursor op de plas gaat staan, kun je de x- en y-coördinaten kopiëren en meezenden met je e-mail bericht.

Dodaars met een pul op de Gemeentevijver van Putte in 2023. Dit territorium was nog niet aanwezig in 2020. Deze vijver raakte eerst bezet door Gele Plompen en later door Dodaarzen na herstelwerken van waterschap Brabantse Delta. Pullen van deze grootte piepen luidkeels als een ouder met voedsel opduikt.

Tabel 1. Dodaarzen op de BW. in 1990-96 en in 2020. n.a.: ven niet aangelegd of nog niet hersteld.

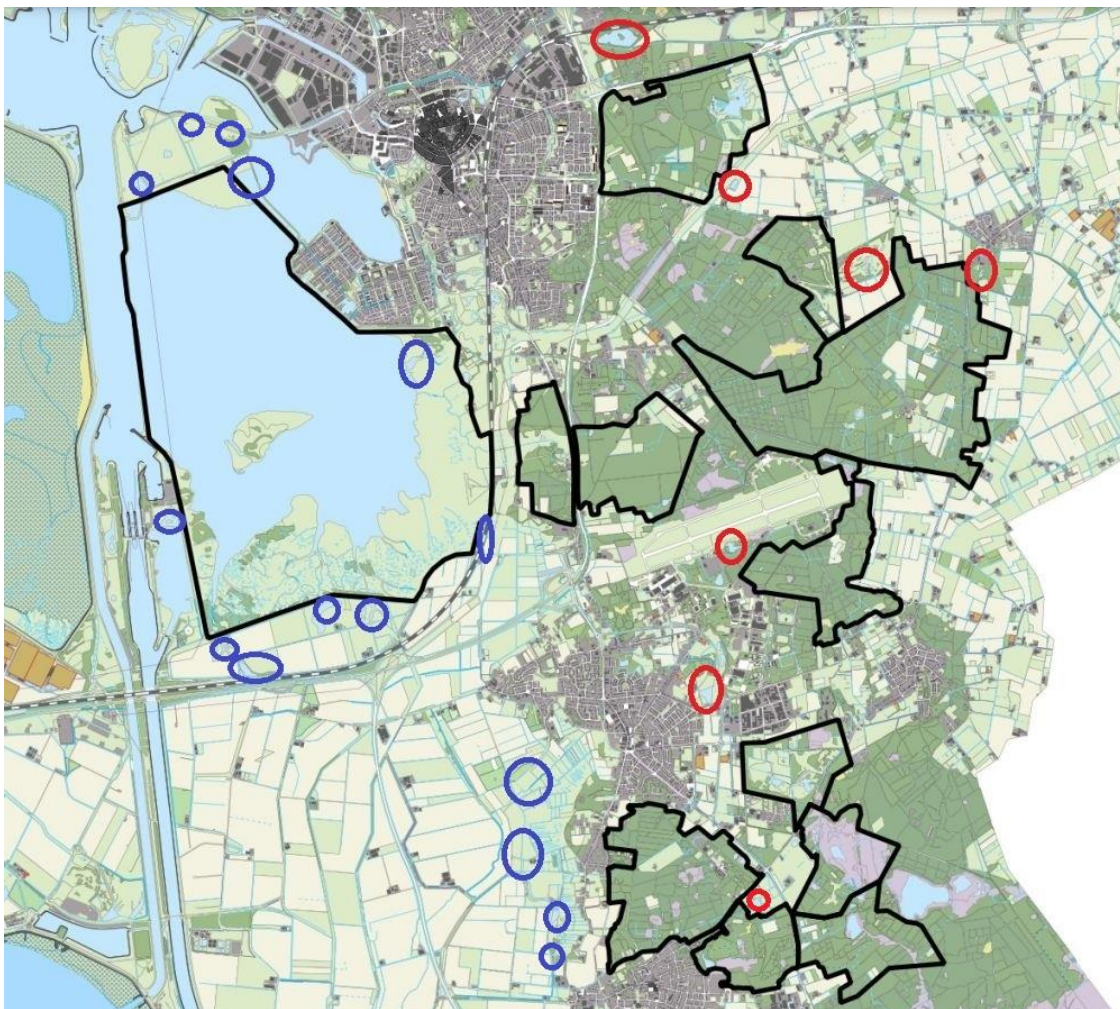
Terrein	1990-96	2020	Wie telt in 2024?
Zoomland	6	1	
Wouwsche Plantage en steenfabriek	3	0	
Mattemburgh-Oost	4	4	Matthew
Mattemburgh-West	n.a.	1	
Kooiheide (n.a.), Paardenvan	1	2	
Moseven, Wasscheven	2	4	
Meiduin (voormalige groeve Boudewijn)	1	2	
Landgoed Groote Meer	28	13	
Akkerenvan, Kortenhoeff	n.a.	5	
Wasven, Kortenhoeff	1	1	
Totaal Natura 2000	46	33	
Bergse Heide	1	0	
Hoogerheide: Bunkerbaan, Retentiebekken	n.a.	2	
Vliegbasis Woensdrecht, Afgelaten Ven	5	1	
Boslust/Vrederust	1	2	
Zanderijen	4	0	
BW., buiten Natura 2000	11	5	
Totaal Zandregio / BW.	57	38	

Tabel 2. Dodaarzen in de Zeekleiregio in 1990-96 en in 2020. In 1990-96 was een aantal plassen en kreken nog niet aangelegd of hersteld (n.a.). * wellicht enkele meer.

Terrein	1990-96	2020	Wie telt in 2024?
Markiezaat, Hogerwaardschor	33	0*	

Tabel 2. Dodaarzen in de Zeekleiregio in 1990-96 en in 2020. In 1990-96 was een aantal plassen en kreken nog niet aangelegd of hersteld (n.a.). * wellicht enkele meer.

Terrein	1990-96	2020	Wie telt in 2024?
Markiezaat, Klein Markiezaat	2	4	
Totaal Natura 2000	35	4*	
Molenplaat, opgespoten	3	0	
Bergse Plaat	0	1	
Kreekraksluizen - Oost, natuurbouw	0	2	
Totaal voormalige Oosterschelde	38	7*	
Polders			
Hogerwaardpolder	2	5	
Caterspolder	0	1	
Totaal zeekleipolders	2	6	
Noordpolder Ossendrecht	n.a.	7	
Augustapolder	n.a.	2	
Totaal Laagveenpolders	0	9	
Totaal Zeekleiregio	40	22*	

Figuur 2. Natura 2000-telplots van Sovon Vogelonderzoek Nederland waarin vennen zijn gelegen en andere vrij-toegankelijke plassen op de BW. (rood) of in de zeekleiregio (blauw). Op het Groote Meer broeden Geoorde Futen en Dodaarzen, maar dat terrein is gesloten voor publiek. Het hele Landgoed wordt wel geteld door medewerkers van de Prov. Noord-Brabant. Hieronder de lijst met namen van de plassen.

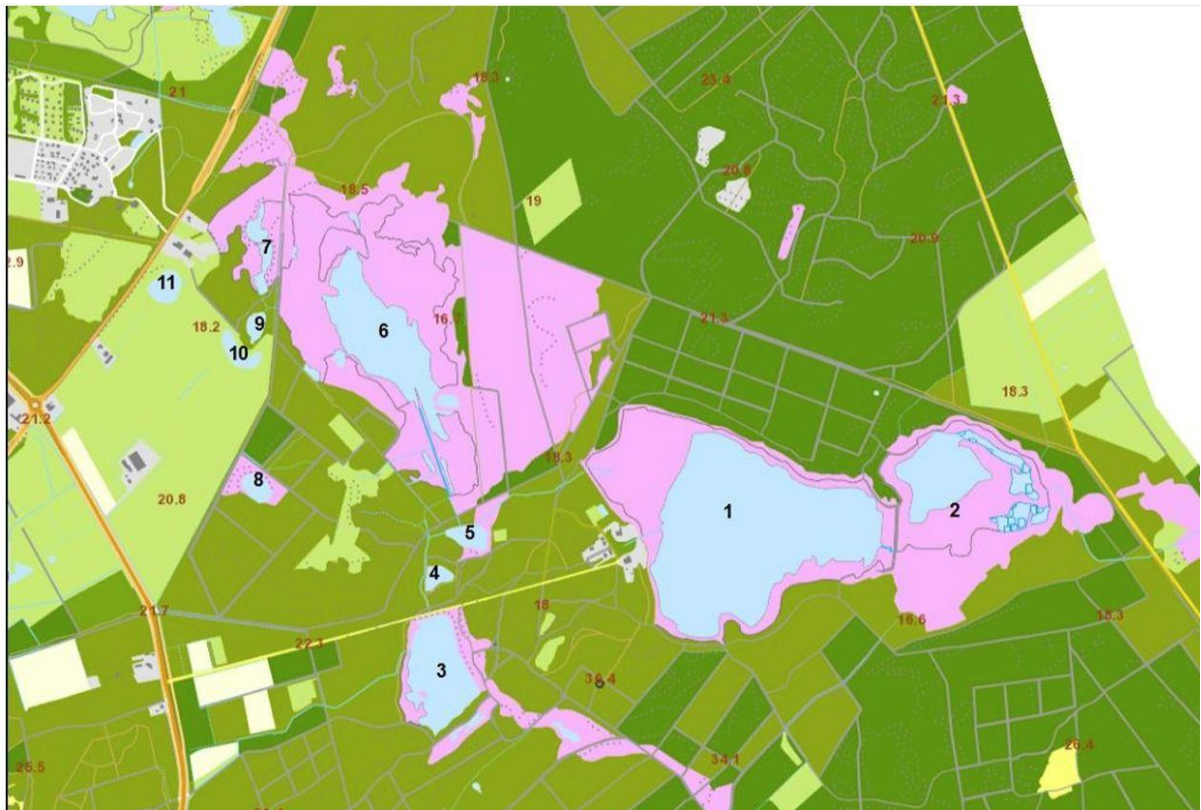
Tabel 3. Dodaars, potentiële broedlocaties. Datumgrenzen 15-4 t/m 15-7.

Regio	Naam BMP-Plot of gebied	Naam plas	bezoeken	Vogels	Territoria	Brc	Opmerkingen
BW.	Halsteren Vrederust	Wasven					
BW.	Halsteren Vrederust	Plas Vijverdonk					
BW.	Bergen op Zoom	Zanderijen					
BW.	De Melanen, Fort de Roovere	Kanovijver					
BW.	De Melanen, Fort de Roovere	Vennen noord					
BW.	De Melanen, Fort de Roovere	Grachten Ligneweg					
BW.	Hoogerheide	Retentiebekken					
BW.	Hoogerheide	Bunkerbaan plasjes					
BW.	Vliegbasis Woensdrecht	Afgelaten Ven					
BW -N2000	BrWal 1: Zoomland	Zeezuiper					
BW -N2000	BrWal 1: Zoomland	Keutelmeeer	1	1	2	-	
BW -N2000	BrWal 1: Zoomland	Plas W. leidingstraat	1	1	2	-	
BW -N2000	BrWal 7: Mattemburgh-Oost	Bloempjesven					
BW -N2000	BrWal 7: Mattemburgh-Oost	Meeven					
BW -N2000	BrWal 8: Mattemburgh-West	Blaffert					
BW -N2000	BrWal 9: Kooiheide	Bezinkvijver					
BW -N2000	BrWal 9: Kooiheide	Paardenven					
BW -N2000	BrWal 2: Lievensberg, Molenzicht	Lievensberg					
BW -N2000	VOG 18 Groote Meer	Oostlob					
BW -N2000	VOG 18 Groote Meer	Westlob					
BW -N2000	VOG 19 Zwaluwmoer	Kwekerijen					
BW -N2000	VOG 19 Zwaluwmoer	Talingven					
BW -N2000	VOG 19 Zwaluwmoer	Zwaluwmoer					
BW -N2000	VOG 20 Kleine Meer	Ranonkelven					
BW -N2000	VOG 20 Kleine Meer	Granaatven					
BW -N2000	VOG 20 Kleine Meer	Kleine Meer	2	3	3	3	TB, JH, ID, RK, e.a.
BW -N2000	VOG 20 Kleine Meer	Leemputten Noord	2	1	1	2	TB, JH, ID, RK, e.a.
BW -N2000	VOG 20 Kleine Meer	Leemputten Zuid	2	3	2	5	TB, JH, ID, RK, e.a.
BW -N2000	Enclave Jagersrust	Beldeven	3	0	0	-	TB, JH, ID, RK, e.a.
BW -N2000	Enclave Jagersrust	Leemven	3	0	0	-	TB, JH, ID, RK, e.a.
BW -N2000	Enclave Jagersrust	Moerven					
BW -N2000	BrWal 11: Meiduin	Boudewijn, Middenven	1	3	2	5	
BW -N2000	BrWal 11: Meiduin	Boudewijn, Lelieven	1	7	2	12	
BW -N2000	BrWal 5: Wouwsche Plantage	Wouwsche Plantage					
BW -N2000	VOG 21 Kortenhoeff	Akkerenven					
BW -N2000	VOG 21 Kortenhoeff	Bronven					
BW -N2000	VOG 21 Kortenhoeff	Wasven-Noord					
BW -N2000	VOG 21 Kortenhoeff	Wasven-Zuid					
BW -N2000	BrWal 10: Abdijbossen	Bovenven					
BW -N2000	BrWal 10: Abdijbossen	Drieblokven					
BW -N2000	BrWal 10: Abdijbossen	Moseven	1	5	3	5	RK

Regio	Naam BMP-Plot of gebied	Naam plas	bezoeken	Vogels	Territoria	Brc	Opmerkingen
BW -N2000	BrWal 10: Abdijbossen	Oude Wasscheven					
BW -N2000	BrWal 10: Abdijbossen	Volksabdijvijvers					
BW -N2000	BrWal 10: Abdijbossen	Wasscheven	1	0	0	-	HB
Polder	Hogerwaardpolder	Kreekrestant west					
Polder	Hogerwaardpolder	Natuurbouw Midden					
Polder	Hogerwaardpolder	Natuurbouw Oost					
Polder	Hogerwaardpolder	Natuurbouw West					
Polder	Prins Karelpolder	Plas naast spoorlijn					
Polder	Prins Karelpolder	Korteven plas A58					
Polder	Augustapolder	Oost					
Polder	Augustapolder	West					
Polder	Noordpolder Ossendrecht	Plas Calfvensche weg					
Polder	Noordpolder Ossendrecht	Plas Zoute weg Noord					
Polder	Noordpolder Ossendrecht	Plas Zoute weg Zuid					
Polder	Noordpolder Ossendrecht	Plas Maareberg					
Polder	Noordpolder Ossendrecht	Sterbos - Heereweg					
Zeekleiregio	Molenplaat	Natuurbouw West					
Zeekleiregio	Molenplaat	Plasje 1	3	1	4		
Zeekleiregio	Molenplaat	Plasje 2					
Zeekleiregio	Markiezaatskade	Boskreek					
Zeekleiregio	Markiezaat	Hogerwaardschor	1	-	-		
Zeekleiregio	Markiezaat, Duintjes	Klein Markiezaat	2	4	3	5	TB, JA, ID, e.a.
Zeekleiregio	Bergse Plaat	Plaatvliet					
Zeekleiregio	Bergse Plaat	Snoekenpaaiplas					
Zeekleiregio	Zoommeer Oost	Molenplaatje					
Zeekleiregio	Kreekraksluizen	Natuurbouw Oost					

Tabel 4. Georde Fuut, potentiële broedlocaties, datumgrenzen 5-5 t/m 15-7.

Regio	Naam BMP-Plot of gebied	Naam plas	Dagen	Ex.	Pr.	Brc	Opmerkingen
BW.	Hoogerheide	Retentiebekken					
BW -N2000	VOG 18 Groote Meer	Oostlob					
BW -N2000	VOG 18 Groote Meer	Westlob					
BW -N2000	VOG 19 Zwaluwmoer	Zwaluwmoer					
BW -N2000	VOG 20 Kleine Meer	Kleine Meer	2	7	0	3	TB, RJH, ID, RK
Polder	Hogerwaardpolder	Kreekrestant west					
Polder	Hogerwaardpolder	Natuurbouw Midden					
Polder	Hogerwaardpolder	Natuurbouw Oost					
Polder	Hogerwaardpolder	Natuurbouw West					

Figuur 3: Namen van de vennen op Landgoed Groote Meer. De Groote Meer (1 en 2) bestaat uit het Voormeer (1) en het Achtermeer (2). Tussen de Kleine Meer (6) en het Zwaluwmoer (3) liggen twee kleine vennen: het Kwekerijven (5) en het Talingven (4). Ven 7 zijn de Leemputten, 8 is het Ranonkelven. In 2015 zijn enkele vennen aangelegd of hersteld, ven 9 is het Granaatven, 10 het Leemven en 11 het Beldeven. Kaart uit: Franken F, Van der Linden J., Van Gool G. Monitoring biodiversiteit Groote Meer e.o. 2022. Rapport Provincie Noord-Brabant.